STATUTUL DE *PRIVILEGIAT* ÎN BASARABIA REFLECTAT ÎN RECENSĂMÂNTUL FISCAL DIN 1835

Valentin TOMULEȚ
profesor universitar, doctor habilitat,
Departamentul Istoria Românilor, Universală și Arheologie, Universitatea de Stat din Moldova

În studiul de faţă, autorul pune în discuţie statutul de *privilegiat* în Basarabia în primele trei decenii după anexare, reflectat în recensământul fiscal din 1835, punând accent pe stările mijlocii ale societăţii – boiernaşi, mazili şi ruptaşi, ne referindu-se la nobili, care constituiau o stare socială distinctă a societăţii.

Analizând statutul boiernaşilor şi mazililor, autorul constată că apartenenţa la starea „privilegiaţilor" era de natură ereditară. Prin însăşi numele lor, boiernaşii ca şi mazilii, păstrau „amintirea boieriei", optând mereu pentru menţinerea privilegiilor de altă dată.

În Basarabia, sub noţiunea generică de „privilegiaţi" îi regăsim, în anii 1812-1847, pe toţi acei ce se aflau pe diferite „trepte privilegiate", care includea categoria micilor boieri de ţară sau boiernaşilor, mazililor şi ruptaşilor, ruptelor de vistieria şi de cămara scutiţi, în diferite perioade de timp, de anumite obligaţii fiscale, fixate în diferite acte de danie emise de domnii Moldovei.

În cadrul administraţiei judeţene, dar şi celei regionale, nu exista o viziune unică cu privire la stările sociale privilegiate. Această constatare

o deducem din listele recensămintelor fiscale efectuate în anii ’30-’50 ai secolului al XIX-lea, în care boiernaşii, mazilii şi ruptaşii, ca şi categoria ruptelor, erau incluşi, de multe ori, într-un compartiment unic, cel de „clasă privilegiată”, iar stările neprivilegiate ale ţăranilor, în cel al „stărilor de rând”, iar în alte cazuri, în liste separate. Drept exemplu, în listele generale ale recensământului fiscal din 1835, prezentate de administraţia judeţeană Orhei Administraţiei Regionale stările sociale privilegiate – boiernaşii, mazilii, ruptaşii şi altele nu sunt indicaţi separat, ca în celelalte judeţe ale Basarabiei, dar sunt incluşi într-o singură listă, într-un compartiment comun, cel al ***privilegiaţilor***.

Însă, tendinţa de a uniformiza structura socială şi a lichida stările sociale specifice societăţii moldoveneşti era permanent în vizorul instituţiilor imperiale. În conformitate cu *Regulamentul privind drepturile de apartenenţă la stările sociale a locuitorilor Basarabiei din 10 martie 1847*, autorităţile ţariste i-au egalat în drepturi pe boiernaşii din Basarabia cu nobilii personali din Rusia (în cazul în care boiernaşii nu deţineau funcţii administrative, erau trecuţi, în mod obligatoriu, în categoria mazililor), numindu-i în continuare nobili personali, iar pe mazili şi ruptaşi i-a inclus în categoria odnodvorţilor ruşi. Cu timpul, drepturile *privilegiaţilor* au fost limitate, fiind impuşi la diferite prestaţii şi taxe locale de rând cu birnicii. Ca urmare unii din ei pentru diferite încălcări au fost transferaţi în categoria ţăranilor, alţii ruinându-se s-au dizolvat în categoriile sociale înrudite ale ţărănimii. În pofida acestui fapt majoritatea mazililor au continuat să-şi păstreze şi în a doua jumătate a secolului al XIX-lea din trăsăturile distincte de ordin social şi spiritual. În special mândria de ***mazil*** se poate resimţi şi astăzi în unele sate basarabene.

Privileged status in Bessarabia reflected in the fiscal census of 1835

In the present study, the author discusses the privileged status in Bessarabia in the first three decades after annexation, reflected in the fiscal census of 1835, emphasizing the middle states of society – boyars, *mazili* and *ruptaşi*, referring to nobles, who they constituted a distinct social state of society.

Analyzing the status of the boyars and *mazili*, the author finds that belonging to the state of “privileged” was hereditary. By their very name, the boyars as well as the *mazili* kept the “memory of the boyar”, always opting to maintain the privileges of the past.

In Bessarabia, under the generic notion of “privileged” we find, in the years 1812-1847, all those who were on different “privileged ranks”, which included the category of small country boyars or *boiernaş*, *mazili* and *ruptaşi*,

exempted, in different periods of time, from certain fiscal obligations, fixed in different acts of donation issued by the rulers of Moldova.

Within the county administration, but also the regional one, there was no clear vision regarding the privileged social conditions. This ascertaining can be deduced from the lists of fiscal censuses conducted in the 1830s and 1850s, in which the boyars, *mazili* and *ruptaşi*, as well as the category of ruptaşii, were often included in a single compartment, that of "privileged class", and the unprivileged states of the peasants, in that of the "ordinary states", and in other cases, in separate lists. As an example, in the general lists of the fiscal census of 1835, presented by the Orhei County Administration to the Regional Administration, the privileged social status – boyars, *mazili*, *ruptaşi* and others are not indicated separately, as in the other counties of Bessarabia, but are included in a single list, in a common compartment, that of the privileged.

However, the tendency to standardize the social structure and liquidate the specific social conditions of the Moldovan society was permanently in the sights of the imperial institutions. In accordance with the *Regulation on the rights of belonging to social status of the inhabitants of Bessarabia* of March 10, 1847, the tsarist authorities equaled the rights of the boyars of Bessarabia with the personal nobles of Russia (if the boyars had no administrative functions, they were transferred, obligatorily, in the category of *mazili*), further naming them personal nobles, and including *mazili* and *ruptaşi* in the category of Russian *odnodvortsy*. Over time, the rights of the privileged were limited, being imposed on various local benefits and taxes along with the *birnici*. As a result, some of them for various violations were transferred to the category of peasants, others, ruining themselves, dissolved into the related social categories of the peasantry. Despite this fact, most of *mazili* continued to retain their distinct social and spiritual traits in the second half of the nineteenth century. Especially the pride of *mazil* can be felt today in some Bessarabian villages.